

VARHAN ENSIMMÄISEN VUODEN KUULUMISIA

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen eli VARHAN ensimmäinen toimintakausi päättyy ensi huhtikuussa pidettäviin aluevaaleihin, jolloin uudet luottamushenkilöt valitaan SOTE- ja pelastuspalvelun luottamustehtäviin.

Varhan hyvinvointialue on ollut monien uudistuksien edessä. Uudistuksia ja päätöksiä on jouduttu tekemään hyvin nopealla aikataululla, koska valmistautuminen SOTE-uudistukseen Varsinais-Suomessa oli jokseenkin olematonta muihin hyvinvointialueisiin verrattuna.

Työvoiman heikko saatavuus ja hyvinvointialueille annettava pieni taloudellinen liikkumavara vähentää mielestäni liian kovaa vauhtia ennaltaehkäiseviä palveluita. Ikäihmisten tulisi pärjätä tulevaisuudessa kotona entistä pidempään, mutta jos tukitoimet heikkenevät ja omaishoitajien jaksamisesta ei pidetä huolta, on seurauksena päinvastainen tulos kuin on alunperin on tarkoitettu. Hyvinvointialueen päättäjät ovat peräänkuuluttaneet useaan otteeseen lakautettavien palveluiden vaikutusten arviointia. Ennaltaehkäiseviä lähipalveluita on vaikea enää saada takaisin, jos ne kerran ajetaan alas. Hyvinvointialueen omaan tuotannon kehittämiseen on panostettu ja se on mielestäni oikea suunta, että julkinen puoli pystyy tarjoamaan mahdollisimman laadukkaita palvelut kaikilla alueilla

myös tulevaisuudessa. Ja koska tekijöistä on pulaa, niin on tärkeää, että jatkossa on edes yksi toimiva järjestelmä. Ennaltaehkäisyllä on suuri merkitys ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Siksi kuntien, hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin kanssa yhdessä tulisi järjestää monipuolisia mahdollisuuksia liikkumiselle ja kohtaamisille.

Tulevaisuudessa kuntajako on pääsääntöisesti itäiset, läntiset, keskiset kunnat ja Turku. Tarvasjoki/Lieto kuuluu keskisiin kuntiin. Erikoisairaanhoidon palvelut ja päivystys löytyy edelleen Turusta sekä Loimaalta. Liedossa sijaitsee sote-asema, josta saa lasten- ja nuorten palvelut, suun terveydenhuollon, mielenterveys- ja päihdepalvelut, työikäisten sosiaalipalvelut sekä vammaispalvelut. Kvanttaminen säilyi myös Liedossa luottamushenkilöiden hyvän yhteistyön tuloksena. Se oli lakkautuslistalla virkahenkilöiden esityksessä. Tarvasjoella säilyi myös sote-piste, josta löytyy lasten, nuorten ja perheiden palvelut, suun terveydenhuolto sekä lääkäripalvelut. Hyvinvointikeskuksen asukaspaidat ovat täynnä. Yksikössä on 30 ympärivuorokautisen asumisen asiakasta, sekä 1 lyhyt-aiashoidon paikka kriisipäivystyksen kautta tuleville asiakkaille. Ympärivuorokautisen asumisen paikat ovat aina täynnä, myös kriisipaikalle

on ollut jatkuvasti tarvetta. Hoitajien toimet on tarpeen mukaisesti saatu täytettyä ja yksikkö on vetovoimainen työpaikka myös sijaisten näkökulmasta. Henkilöstön saatavuus on hyvinvointikeskuksessa ollut hyvä ja avoimiin toimiin on ollut useita hakijoita. Hyvinvointikeskukseen avautui myös syksyllä yhteisöllisen asumisen yksikkö Peltola, joka muodostuu kuudesta asuinhuoneistosta sekä asukkaiden yhteisistä tiloista. Peltolan yhteisöllisen asumisen asunnot täyttyivät nopeasti toiminnan käynnistymisen jälkeen. Eeva-Sirkku Pöyhönen toimii ikääntyneiden palveluiden tulosaluejohtaja ja hänelle haluan lähettää lämpimät kiitokset hyvinvointikeskuksen toiminnan palauttamisesta taas uuteen kukoistukseen. Tarvasjoen VPK huolehtii pelastuspalveluista ja vapaaehtoisten toiminta onkin tärkeässä roolissa koko Varsinais-Suomen alueella. Toivottavasti nuorilla jatkuu kiinnostus alaan myös tulevaisuudessa. Moni asia on hyvinvointiuudistuksessa vielä kesken eikä uudistus tule ihan hetkessä valmiiksi. Joitakin käytänteitä saattaa vielä joutua muuttamaankin. Näin suuret uudistukset vievät aikaa ja vaativat meiltä jokaiselta kärsivällisyyttä. Muistetaan kiittää ja arvostaa meille jokaiselle niin tärkeitä ammattilaisia, näin saamme ehkä turvattua myös jatkossa meille elintärkeitä palvelumme.

Yksi paljon kiitosta saanut uudistus on ikääntyneiden yksi palvelunumero, johon saa soittamalla yhteyden. Ikääntyneiden asiakasohjaus tarjoaa ikääntyneille ja heidän läheisilleen neuvontaa erilaisista kotona asumista tukevista palveluvaihtoehtoista, hyvinvointialueen tarjoamista asumisvaihtoehtoista ja niihin hakeutumisesta. Asiakasohjaus kertoo myös hyvinvointia tukevista ratkaisuista, kuten kunnan, yritysten, yhdistysten ja järjestöjen toiminnasta ja palveluista. Olkaa siis rohkeasti yhteydessä.

Asiakasohjauspuhelin palvelee arkinen: **suomeksi p. 022626164 (klo 9-15)**
ruotsiksi p. 022626174 (klo 9-12)

Olen saanut toimia näköalapaikalla Varhan vanhusneuvoston puheenjohtajana sekä valtuuston kolmantena varajäsenenä. Olen saanut mahdollisuuden osallistua ryhmämme valtuustoryhmien kokouksiin ja siten päässyt vaikuttamaan päätöksentekoon ja puolustamaan lähipalveluita. Muutamia kertoja olen päässyt myös valtuustoon asti päättämään asioista. Toivotan teille kaikille iloa ja valoa jouluun, sekä rauhaa mieliin ja sydämiin!

Minna Hallanheimo

MTK-TARVASJOKI 100 VUOTTA

Maataloustuottajain Keskusliitto oli perustettu 28. 5. 1917 ja MTK:n Varsinais-Suomen piiriliitto 4.9.1917. Paikallisten yhdistysten perustamista hidasti suurten tapahtumien vuosi. Ensimmäinen maailmansota, Venäjän vallankumous ja viljan tuonnin tyrehtyminen, joka toi elintarvikkeiden puutteen. Tuli kuiva ja kuuma kesä, jonka sadon tuhosi kuitenkin ankara halla 6.–7.7. Se aiheutti suoranaisten nälän. Tässä vaiheessa Suomi kuitenkin itsenäistyi.

Maatalous oli kokenut suuren kehityksen jo vuosisadan alkuvuosina. Nyt raivattiin lisää peltoa ja heinäviljely pelloilla yleistyi. Tulivat niitokoneet, heinän seiväskuivatus ja rakennettiin latoja. Tuli itseluovuttava leikkukone ja raskas viikateniitto väheni. Suuri muutos oli, kun sähkö tuli ensimmäisenä Suomessa maakuntaamme. Nyt puimakoneet syrjäyttivät riihen käytön. Innostuttiin karjanjalostuksesta, viljojen koe-toiminnasta ja apulannoista.

Syksyllä 1919 oli maamiesseuran kokouksessa perustettu myös Tarvasjoelle maataloustuottajain yhdistys. Yhdistyksille valittiin yhteinen johtokunta, mutta yhdistykset nukahtivat heti alkuunsa.

Vuoden 1924 syksyllä huomattiin, ettei meillä ollut toiminut ollenkaan Maamiesseura eikä tuottajat neljään vuoteen. Niinpä 29.9. pidetyssä kokouksessa päätettiin pitää suuret maatalouspäivät 24.10. molempien yhdistysten uudelleen herättämiseksi. Päiviin liittyvään kokoukseen oli Nuorisoseurantalolle saapunut n. 100 hengen yleisö, joka yksimielisesti päätti perustaa

Maataloustuottajain Tarvasjoen yhdistyksen uudelleen. Yhdistyksen johtokuntaan valittiin W.Z. Lindström, josta tuli puheenjohtaja, Arvi Kotamäki varapuheenjohtajaksi, Kaarlo Keskitalo, Oskari Heitto, Matti Herranen ja Erkki Yrjänä sihteeriksi. Jo viisi päivää myöhemmin johtokunta teki päätöksiä yhdistyksen toiminnan perusasioista: valitsi piirimiehet, määräsi jäsenmaksun, teki esityksen maatalouden verotuksen perusteista, valittiin ehdokaslistat kunnallisvaaleihin ja keskusteltiin omista kaupallisista järjestöistä. Tämä johtokunta toimi vähäisin muutoksin koko talvisotaa edeltäneen ajan. Jo ensimmäisenä vuonna yhdistykseen liittyi 192 jäsentä, joista 87 viljelijöitä.

Tarvasjoen tuottajat olivat myös aktiivisesti mukana piiriliiton toiminnassa. Ensimmäisen kerran piirin johtokunnan jäseneksi valittiin Tarvasjoelta vuonna 1931 Erkki Yrjänä. Erkin taidoilla oli suuri merkitys, kun noina vuosina tulivat lehdistö, puhelin ja radio tiedotuksen käyttöön. Samoina 1930-luvun vuosina myös Arvi Kotamäki toimi yksityismetsätalouden neuvonnan ja kaupallisen järjestäytymisen hyväksi. Hän oli heti yksityismetsälain tultua voimaan perustamassa omaa metsänhoitoyhdistystä ja oli Lounais-Suomen metsälautakunnan puheenjohtaja vuodesta 1929. Ilmari Kalkkisen kanssa hän loi metsänomistajien yhteismyönti-yrityksen paperipuun viennille. Sen onnistuminen yli odotusten johti siihen, että MTK perusti tammikuussa 1934 Metsäliitto Oy:n. Senkin hallintoon Kotamäki heti siirtyi Kalkkisen tullessa johtajaksi. Metsäliiton perustamisella ja

toiminnalla oli ratkaiseva merkitys siihen, että pula-ajasta selvitettiin.

Lämpimät kesät 1930-luvun lopulla antoivat runsaammat sadot. Varsinais-Suomessa varsinkin vehnän viljely kasvoi. AIV-rehun tekeminen toi ravintorikkaamman ruokinnan ja korkeamman tuotannon karjalle. Traktorien lisääntyminen, vaikkakin vielä rautapyörin, nopeutti kyntöjä ja muokkausta. Hevosten vetovoiman varassa oli silti niin maa- kuin metsätalous. Kaiken tämän suotuisan kehityksen kat-

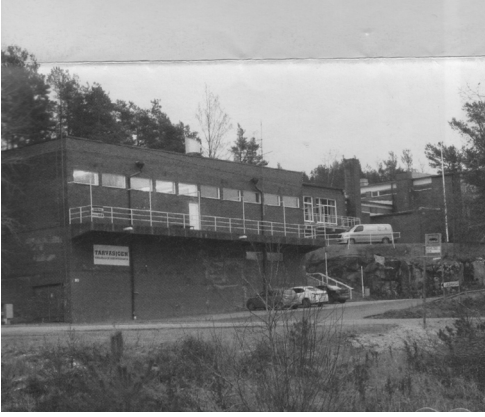
kaisi, kun Neuvostoliitto hyökkäsi Suomeen ja alkoi sota-aika. Asekuntoiset miehet ja runsaasti hevosia joutui lähtemään sotaan. Jatkosodan vuosina hehtaarisadot olivat vain 2/3 sotaa edeltäneestä. Myös karjan tuotokset laskivat rajusti ja maatalouden tulostaso romahti. Miesten jouduttua sotaan tuli kova työvoimapula, mutta naapuriavulla ja yhteistyöllä selvitettiin.

.... jatkuu seuraavalla sivulla.

Talkooväki elonkorjuussa

Eeva Sisso

Tarvas-Hovi

Heti rauhan tultua oli selvä, että maanviljelijöiden oli koottava rivinsä. Oli suuri taloudellinen epävarmuus. Maanluovutukset ja asutustoiminta rakentamisineen oli nopeasti saatava täytöntöön. Erityisesti rakennustarvikkeista oli kova pula. Maatalous oli saatava tuottavammaksi. Maata raivattiin vielä kuokkimalla lisää.

Tarvasjoella tuottajat kutsuttiin yhteen koamaan yhdistystä 11.7.1945 Kentätuvalla. Kokous valitsi uuden johtokunnan. Puheenjohtajaksi tuli Arvi Kotamäki ja sihteeriksi Viljo Kuukkala sekä jäseniksi Lauri Reinilä, Viljo Lehtinen, Aarne Mahlamäki ja Erkki Isotalo. Jo tässä kokouksessa todettiin, että maatalous on muodostuva perheviljelmiksi, joissa yhä vähemmän tarvitaan vierasta työvoimaa. Sen palkkauksessa kuitenkin neuvottiin siirtymään rahapalkkaan ja kesäisin 9 työtuntiin. Tuottajiin oli tullut nuorempi ja sodan kokenut sukupolvi.

Tuottajayhdistys lähti nyt alkuvaikeuksien jälkeen ripeään toimintaan kaikkien viljelijöiden hyväksi. Yhdistyksissä tuli nyt pääasiaksi järjestövoiman lujittaminen. Pyrittiin luomaan uskollinen ja koko viljelijäkunnan kattava jäsenkenttä. Havaittiin myös, ettei riittänyt yksin suuri jäsenmäärä, vaan yhtä tärkeä oli jäsenuskollisuus ja tuottajien omat voimakkaat kaupalliset järjestöt. Tarvasjoella luotu tehokas piirimiesverkosto loi nopeasti korkean jäsenmäärän, niin että vuonna 1948 viljelijäjäsentä oli 298 eli 90 % viljelijöistä. Kokonaisjäsenmäärä oli tuolloin 718 henkeä.

Tuottajat järjestivät usein ns. Tupailtoja, joissa piirin konsulentit tai omien yritysten edustajat selvittivät ajankohtaisia asioita. Sihteerinä Viljo Kuukkala oli erittäin aktiivinen järjestämään näitä tilaisuuksia ja usein myös tehtiin retkiä omiin ja viljelijöitä kiinnostaviin tuotantolaitoksiin.

MTK juhli 40-vuotisjuhlaa Turussa vuonna 1957. Siinä juhlassa vihittiin myös Tarvasjoen yhdistyksen lippu ja piirin lipun airueksi kutsuttiin tarvasjokelainen mies. Saman vuoden syksystä tuli erittäin sateinen. Pellot eivät kantaneet puimuria ja osa itäneestä viljasadosta jäi

korjaamatta. Viljan kuivurit olivat vielä kauppojen kuivurien varassa ja hätätalassa hankittiin pieniä Jyvä-kuivureita tiloille. Näiden sähkönkulutuksesta syntyi repivää kiistaa sähköyhtiöiden kanssa.

Yhdistyksen puheenjohtajaksi tuli 1959 Viljo Kuukkala. Hän oli aktiivisen ja tunnollisen toiminnan mies. Seppälän Tiilitehdas perustettiin 1952 ja oman pitäjän koneellinen salaojan kaivuuporukka alkoi urakoida. Seuraavan kymmenen vuoden aikana koko pitäjän pelloista 75 % oli salaojitettu. Ojitus vaati paljon omaa ja lainapääomaa, joihin ongelmiin yhdistyskin jatkuvasti puuttui. Maatalouden piirissä alttius tapaturmiin oli suuri ja niinpä luotiin oma ryhmävakuutusjärjestelmä vakuutusyhtiö Auran kanssa.

Pitäjässämme oli kova kokoontumistilojen pula. Johtokunnan kokouksia pidettiin Johanssonin kahvilassa illalla sen sulkeutumisen jälkeen. Yhdistyksen 40-vuotisjuhla pidettiin tulipalon jälkeen uudelleen rakennetussa Suurilan koulussa vuonna 1964. Pitäjän asutuksen onnistuneen 650-vuotisjuhlan jälkeen päätettiin yhteisesti rakentaa Tarvas-Hovi toiminta- ja juhlatilaksi. Yksityisten osakeostojen rinnalla kaikki yhdistykset antoivat varansa rakentamiseen. Tuottajatkin sijoittivat kaikki varat, paitsi tukirahastoa. Se johti hetkeksi taloudellisiin vaikeuksiin, mutta talo osoittautui tarpeelliseksi, jopa koko maakunnalle.

Lauri Heitto valittiin vuonna 1960 piirin johtokuntaan ja tästä alkoi hänen vastuullinen uransa MTK:ssa. Hän toimi piirin varapuheenjohtajana 1967–1983. Hänet valittiin MTK:n valtuuskuntaan 1969 ja MTK:n johtokuntaan 1970. Siellä hän toimi MTK 3. varapuheenjohtajana vuodet 1973–1983. Maakunnallisesti oli tärkeää, että erityisesti Heiton sitkeillä neuvotteluilla saatiin alueen 40 meijeristä luotua yksi, osuuskunta Maito-Aura. Tarvasjoen meijeri liittyi siihen 1974 ja alkoi tankkikeräily.

Tarvasjokilainen Paavo Tuominen oli 1966 voittanut ensimmäisen kynnön Suomen mestaruuden vasta 21-vuotiaana. Vuonna 1967 hän voitti ensimmäisen kynnön maailmanmestaruuden Uudessa-Seelannissa ja toisen vuonna 1973 Irlannissa. Myöhemmin Paavo, jo tilan Kuusjoelta hankkineena, oli MTK:n piirin johtokunnassa 1987–1992 ja MTK:n johtokunnassa 1992–1996.

Vuonna 1970 Suomessa tuli voimaan 5-päiväinen työviikko. Koska sitä ei voinut soveltaa kotieläintiloille, sitä korvaamaan tuli 1973 maatalouslomitusrjestelmä. Maatalouden ylituotannossa alkoi olla kovia paineita viennissä ja markkinoinnissa. Tuli pakettipellot, lehmien teurastuspalkkiot, pellon raivauksen kielto ja pakkokesannot. Markkinointiin tuli häiriöitä erityisesti viljan myynnissä. Viljaa osti Raisiokin

Tupailta Kentätuvalla 1950-luvulla

vain osakkeiden omistuksen suhteessa tai toiset ostivat viljan vain, jos osti traktorin tai puimurin. Niinpä Tarvas-Hovissa 1973 pidettyyn suureen viljakokoukseen tuli yli 1 000 henkilöä.

Viljo Kuukkala luopui puheenjohtajan tehtävistä vuonna 1976. Hän teki 37 vuoden työn johtokunnassa. Häntä seurasi Kalervo Mäkinen, joka hänkin oli ollut sihteerinä jo 21 vuotta. Nyt sihteeriksi tuli Jaakko Uusitalo. Samana vuonna johtokuntaan tuli myös ensimmäinen emäntä Paula Ylitalo. Hänen esityksensä tuloksena perustettiin 1979 Tarvasjoen maataloustuottajanaiset. Tarvasjoella ei ollut koskaan perustettu maa- ja kotitalousnaisia. Ehkä siksi meidän tuottajanaistemme kokosivat kaikki maataloudesta elävät naiset ja laajasti muutkin emännät. Tuottajanaiset ovat nykyään ainoana tuottajanaisten osastona piirissämme toiminut erittäin aktiivisesti tähän päivään asti jo 45 vuotta.

Lasse Niinimäen aloitteesta aloitettiin yhdistysten vastavuoroisuusvierailut vuonna 1974. Niistä tuli erittäin suositut retket, joissa tutustuttiin piirin eri alueiden maanviljelykseen, historiaan ja nähtävyyksiin. Vuodesta 1975 oli aloitettu myös joka syksyinen sadonkorjuun kiitosjuhla, joka perinne jatkuu edelleen.

Maatalouden ylituotanto toi yhä suurempia ongelmia ja siksi 1977 tuli tuotantokatot, markkinoinnismaksut ja alkoi tuotannon ohjaus. Pienempien viljelmien oli pakko etsiä sivuelinkeinoja. Suuremmat tilat alkoivat nopeasti erikoistua. Yhä enemmän luovuttiin lypsykarjataloudesta. Tuli liha- ja porsittussikalat. Kanatalouteen tuli häkkikanalat ja poikastuotanto. Alkoi lihakarjan kasvatusta ja broilerituotanto. Maisematkin muuttuivat. Tuli suuria tuotantorakennuksia. Heinäseipäät hävisivät pelloilta, kun tuli paalaajat. Ensimmäiset siirtyivät luomutuotantoon.

Työterveyshuoltoon oli vuonna 1985 pakko turvautua, kun tuli homeisista heinistä, hyttömistä puimureista ja jauhojen pölyistä homekeuhkosairauksia. Kuulovammojen takia hyttien äänieristettiin. Moni sai allergiaa eläinsuojistakin. Myös luonto- ja ympäristökysymykset nousivat tuottajien tärkeiksi asioiksi. Vesien suojeluun kiinnitettiin erityistä huomiota. Kasvinsuojeluaineiden turvallisuus tuli tärkeäksi ja eräitä aineita jo kiellettiin. Heikki Mustamäki johti tuottajayhdistystämme Mäkinen jälkeen vuodet 1985–1989 ja sihteerinä olivat Paula Ylitalo 1985 ja Irma Saari 1986–1990. Vuonna 1984 Kalervo Mäkinen valittiin MTK-Varsinais-Suomen johtokuntaan, kun Lauri Heitto kutsuttiin asiantuntijajäseneksi ja jätti varapuheenjohtajan tehtävät.

Piirin ensimmäinen kylvönsiunaus tapahtui 6.5.1992 Tarvasjoella Kirkonkylän Uusitalon pellolla melkein kirkon kupeella, kertoo piirin historia. Sitä tapahtumaa on vietetty keväisin siitä asti eripuolilla pitäjää. Tämän vuosisataisen perinteen herätti Lasse Niinimäki henkiin, ja sen ovat ottaneet ohjelmaansa useimmat MTK-Varsinais-Suomen yhdistykset ja laajemminkin

koko Suomessa.

Kun Neuvostoliitto hajosi joulukuussa 1991, ja sen liitosmaat vapautuivat, tapahtui suuria muutoksia myös maamme ulkomaan kaupassa. Se sekoitti juuri pankkikriisissä olevan talouden. Työttömyys oli vielä 3 %, mutta neljä vuotta myöhemmin jo liki 20 %.

Samaan aikaan Suomi katsoi olevan mahdollisuuden hakea EU:n jäsenyyttä ja aloittaa siitä neuvottelut. Suurin ongelma liittymisessä oli maatalouden sopeuttaminen sen hintatasoon, koska maataloutemme tuottajahinnat olivat lähes kaksinkertaiset EU:n hintatasoon. Siksi ratkaisevaa oli neuvotteluissa saada riittävä tukitaso. Neuvottelut ratkesivat helmikuussa 1994 ja EU-kansanäänestyksessä 16.10.1994. Suomesta tuli EU-jäsenmaa 1.1.1995 ja elintarvikesektori siirtyi yhdessä yössä EU-hintatasoon.

Yhdistyksemme puheenjohtajana toimi vuodet 1990–1995 Pekka Mäkinen ja vuosituhannen vaihteen yli Juhani Numminen vuodet 1996–2001.

EU:n liittymisen jälkeen se määritteli koko maatalouden tuotantopolitiikan. Tukien tähden kartoitettiin viljeltävät maat uudelleen ja kirjanpidolla pohjustettiin tukianomukset. Tietotekniikasta tuli maatalouden tärkeä työväline, jonka koulutusta ja neuvontaa järjestö aktiivisesti järjesti. Maatalous muuttui yhä enemmän yritystoiminnaksi ja tilat yhä suuremmiksi tuotantoyrityksiksi. Ympäristöpolitiikka toi EU:ssa tiukemmat luonnonsuojelutavoitteet.

Vuosituuhannen vaihtuessa Suomi liittyi eurovaluuttaan. Kirjanpidollisesti jo 1.1.1999 siirryttiin siihen, mutta käteisenä 1.1.2002 alkaen. EU-jäsenyys merkitsi kaikille tuottajille mullistusta ja epävarmuuden aikaa. Jatkamisen edellytys oli tilakoon suurentaminen joko ostamalla tai vuokraamalla ja tuotannon kasvuun investoimalla. Maatilasta tuli yritys, jota EU monin säädöksin valvoi ja määritteli tuotantokato.

Noina vuosituuhannen ensimmäisinä vuosina yhdistyksen puheenjohtajana oli Ensi Kulta (2002–2011). Sihteerinä oli Hannu Tolvanen vuoden 1991, Helena Anttila-Lindeman 1992–1994 ja Elina Pohjola 1995–2005.

Yhdistyksen nyt täyttäessä 100 vuotta on sen sihteerinä jo vuodesta 2006 asti toiminut Tomi Saarnivaara. Puheenjohtajana on vuonna 2012 valittu ja siitä asti toiminut Matti Mäkitalo. Tuottajanaisia vetää Minna Mäkinen.

Kaupunkimme johtajana on Mika Ingi. Suomen maatalousministerinä on Sari Essayah, pääministerinä Petteri Orpo ja presidenttinä Aleksander Stubb. Eikä maailmaan ole vielä syntynyt niin suurta herraa, ettei hän ottaisi leipäänsä talonpojan kädestä, kuten Veikko Ihamuotila jo 50 vuotta sitten virkkoi.

**Kalervo Mäkinen
juhlahistoriikin lyhennelmä**

Eeva Sisso

Nykyinen tuottajien johtokunta. Alarivi vas. Tomi Saarnivaara, Jari Laaksonen, Matti Mäkitalo, Lassi Mäkinen. Ylärivi vas. Jani Aaltonen, Miika Heinonen, Janne Sipilä, Juha Seppä

MIKSI TARVASJOKI?

Yksi varhaisimmista muistikuvista lapsuudestani on se, kun jouluna lähdimme Turun Vaalan kaupunginosasta taksilla joulun viettoon Tarvasjoelle, Maljamäkeen. Oli vuosi 1955. Olin juuri oppinut kävelemään synnyntäisen lonkkavian ja pitkän sairaalassaolon jälkeen.

Maljamäki on isäni lapsuudenkoti ja vuonna 1955 siellä asui ”Tarvasjoen mamma” Inkeri sekä Eevertti-pappa, veljekset Teuvo, Tauno ja Raimo sekä sisaret Tuulikki ja Kirsti. Jouluksi tuli myös Jaakko-veli nuoren vaimonsa Ainon kanssa. Kyllikki-täti, joka oli kummitätini, oli Tarvasjoella diakonissana, mutta asuiko hän tällöin kotona vai Horristen Entosella, sitä en muista.

Joulupukilla ei ollut punaista pukua vaan nuringpään käännetty sisäturkki ja kädessä iso kyhmyinen keppi. Päässä oli iso karvalakki ja kasvoilla ilmeetön naamari partoineen. Melko pelottava ilmestys. Joulupöydässä oli perinteiset herkut laatikkoineen ja kinkkuineen. Lantusta oli kaiverrettu ikkunallinen mökki, kynttilälyhty ja rautalangasta ja kreppipaperista oli tehty siihen asukkaiksi punaiset tontut. Käynnin merkityksestä minulle kuvaa se, että paperinuket, jotka sain lahjaksi Tuulikki ja Kirsti-tädeiltä, on säilyneet minulla tähän asti. Raimo oli tehnyt minulle nukun vaunut, jotka hän oli maalannut siniseksi perhosen siivistä itse liottamallaan maalilla.

Vuonna 1957 kaikki muuttui, kun Inkeri mamma pääsi uskonsa mukaan taivaankotiin. Olin lapsena usein kesäisin Tarvasjoella. Linja-automatka oli pitkä ja vain aina pahoin Yliskulman mutkissa. Jos auto kulki Liedonpe-

Teuvo Laaksosen

Raija 1950-luvun alussa

räntien kautta, jaksoin hyvin kävellä Maljamäen kotitien, mutta matka kirkolta metsätien halki oli todella koetus. Jalkani oli vielä voimaton ja jos isä oli matkassa, hän kantoi minua osan matkaa. Usein matkustin yksinkin, niin että pappa oli linja-autoa vastassa. Vähän vanhempnana ajoin polkupyörällä Turusta Tarvasjoelle.

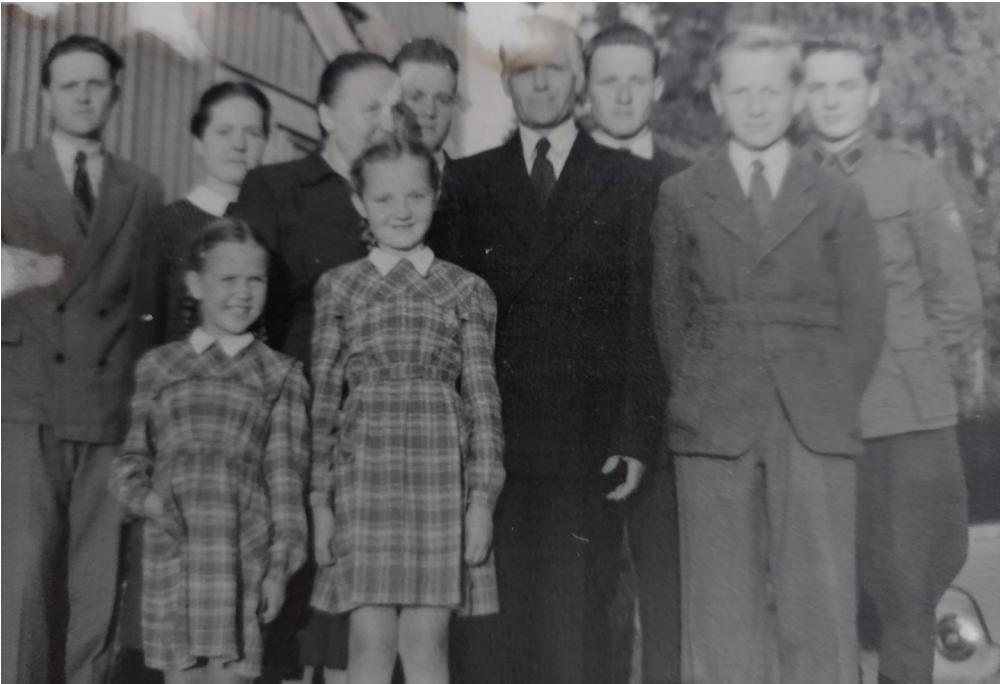
Muistan lapsuudesta hämärästi tappuripäivän ja ensimmäisen sakkipuimurin. Muistan sahanpurukätkön metsässä. Sahanpurussa säilytettiin jäitä kesän yli maidon jäähdyttämistä varten. Muistan rekiäjelun lumisessa metsässä. Muistan, että sain ylpeänä ohjastaa hevosen kotiin kauppamatkalla papan kanssa. Jälkeenpäin vasta ymmärsin, että osasihan se hevonen tulla ihan itsekin.

Kirkkomatkat olivat myös elämys, kun meillä kotona ei ollut tapana käydä kirkossa. Matka oli pitkä Vaalasta Turkuun kirkkoon eikä vielä ollut omaa autoa. Tarvasjoen kirkossa, jossa on todella hyvä akustiikka, nautin, kun Laaksosen suku (pappa, Rekikosken Katri-täti, joka oli papan sisko, Kyllikki ja Tuulikki) lauloivat, kaikilla kirkas kuuluva ääni, niin, että koko kirkko raikui.

Aika toi muutoksia perheeseen ja sain uusia lomapaikkojakin. Pappa avioitui naapuriin ”kello-Kallen” lesken, Laina Laaksosen kanssa ja Tuulikki-täti muutti Sipilään Riston emännäksi. Sipilässä sain tuntumaa perunan nostoon ja heinän korjuuseen. Sain juottaa pikku vasikoita ja opettelini jopa lypsyn alkeet, kun kodinhoitajakouluun vaadittiin lypsytodistus. Nurmen Aino, tarkkailukarjakkona, minulle sellaisen kirjoitti.

Kyllikki-täti ja Tuulikki olivat käyneet Muurlan kansanopiston ja suosittelivat sitä myös minulle, kun ei lukio oikein houkuttanut. Kansanopiston jälkeen olin liian nuori diakoniaopistoon, johon olisin halunnut mennä tätini jälkiä seuraten. Tein kyllä hakemuksen sinne, mutta ikäni puolesta minun kehoitettiin odottamaan, kunnes olisin vaadittavan 18 vuoden ikäinen. Valitsin kuitenkin kodinhoitajakoulun, koska minua kiinnosti kaikki maaseudulla tarvittavat taidot. Olin kesällä ennen Muurlan opistoa Tarvasjoella kansanopistojuhlilla tavannut nuoren miehen, josta sitten tulikin puolisoni ja lasteni isä. Valmistuin kodinhoitajaksi vuonna 1972 ja samana kesänä avioituimme.

Nyt muutin Tarvasjoelle ihan todella. Ensimmäinen vakituinen työpaikkani oli Suurilan koulun keittäjän ja siivoojan toimi. Siinä olin kolme vuotta ja saatua toisen pojan jäin kotiin hoitamaan heitä. Asuimme koulun työsuhteasunnossa, joten meidän oli muutettava. Asetuimme kirkolle rivitaloon. Vuonna 1978 lunastimme Timon kotitalon. Toiveeni ja odotukseni täyttyivät, kun lapseni, nyt neljä poikaa, saivat kasvaa maalla ja saivat hoitaa eläimiä. Minulla olikin

Inkeri ja Evert Laaksosen perhe Maljamäessä

vuohia, lampaita, kesäpossut, kanoja, kissoja ja koira. Omien lasten lisäksi hoidossa oli myös miehen veljen lapset ja muutama naapurinkin lapsi. Elämä oli täynnä vilskettä.

Kuitenkin halusin osallistua Tarvasjoen kunnan elämään. Minut valittiin nuorimpana jäsenenä kunnanvaltuustoon ja myöhemmin ainoana naisena kunnanhallitukseen sekä vapaa-ajan lautakunnan puheenjohtajaksi.

Seurakunnassa sain myös toteuttaa itseäni vapaaehtoisessa nuorisotyössä ja keskusteluryhmän vetäjänä. Lehtosen Siskon kanssa leivoimme milloin mihinkin seurakunnan tapahtumaan ja lauloimme kirkon tornissa kesälauantaisin kello 18.

80-luvun lopulla, kun nuorin poikani Lauri oli 6-vuotias, menin vakituiseen kodinhoitajan virkasuhteeseen Marttilan kuntaan. Enimmät työvuodet hoidin siellä vanhusten päivätoimintaa.

Vaikka kaikki olikin päältä katsoen hyvin, meni elämä kuitenkin niin solmuun, että erosimme avioliitosta vuonna 1996.

Edessä oli täydellinen elämänmuutos. Aloin opiskella ja avioituin uudelleen Aaltosen Raimon kanssa. Valmistuin kolmen vuoden opiskelun jälkeen sosionomiksi (amk), erikoistumislinjalla ”Toiminnalliset ja terapeuttiset menetelmät vanhustyössä”. Nyt olin saavuttanut tavoitteeni. Olin muodollisesti pätevä diakonin virkaan, joskin ilman kirkollista koulutusta.

Raimo oli marttilalainen ja yhdessä ostimme vanhan koulun Marttilasta perustaaksemme dementoituneiden hoivakodin. Vuonna 2002 helmikuussa olikin talon avajaiset ja seuraavat 10 vuotta oli täynnä työtä 15 asukkaan ja 12

hoitajan kanssa. Toimintaideana oli virikkeellinen ja ns. lääkkeetön vanhustyö. Tottakai kaikki välttämättömät lääkkeet, joita asukas tarvitsi, jaettiin, mutta ns. haasteellista käytöstä lääkittäin mahdollisimman vähän.

Raimo kuitenkin sairastui 2010 aivoinfarktiin johdosta ja siirtyi talonmiehestä asukkaaksi. Hän menehtyi vuonna 2014.

Olimme hankkineet itsellemme Tarvasjoelta talon vanhuuden varalle, sen talon, jossa pappa asui lapsuudessa Laina-vaimon kanssa. Minusta tuntui hyvältä palata juurilleni Tarvasjoelle. Jäin kuitenkin yksin keskeneräisen rakennuksen kanssa. Lopetettuani työuran 2014 ja myytyäni firmani laitoin talon valmiiksi, asuin muutaman vuoden ja sitten myin sen pois.

Nyt olen kuin uudelleen alkuasemissa. Pojista kolme, Jussi, Paavo ja Lauri, ovat jääneet asumaan Tarvasjoelle ja vanhin Ville on aika lähellä, Kyrössä. Nyt teen vapaaehtoistyötä seurakunnan eläkekerhossa ja Eläkeliiton vapaaehtoisvastaavana.

Olen aikoinani ollut niin monessa mukana, että tekee kipeää, kun kunnassa aikaansaadut hankkeet sortuvat ja häviävät kuntaliitoksen mukana.

Olen neljännen polven tarvasjokilainen omasta valinnastani. Onnelliset muistot lapsuudesta ovat varmasti vaikuttaneet valintaani. Tarvasjoki on omaleimainen yhteisö, jossa naapuriapu ja talkoohenki elää yhä. Kotiseutuyhdistys Tarvassissa haluan tehdä kaikkeni, ettei tämän pienen kuihtuvan kylän omaleimaisuus ja yhteishenki häviä.

Raija Isotalo-Aaltonen

NUORTEN PUHE KANSALLISENA VETERAANIPÄIVÄNÄ 27.4.2024

Eeva Sisso

Tänään kokoonnuimme tänne Tarvasjoen veteraanikivelle viettämään Suomen veteraanipäivää, sitä päivää, jolloin muistamme ja osoitamme kiitollisuutta niille, jotka ovat palvelleet maatamme kunnialla ja rohkeudella. Tämä päivä on juhlallinen muistutus veteraanien tekemistä uhrauksista ja meillä on tilaisuus ilmaista arvostuksemme heidän tinkimättömälle sitoutumiselleen maamme puolustamisessa ja elämäntapamme säilyttämisessä.

Suomella on pitkä ja ylpeä perinne sotilaspalveluksesta. Talvisodasta jatkosotaan veteraanimme kohtasivat lukemattomia haasteita ja vaikeuksia taistelukentillä, kun he taistelivat maamme vapauden ja itsenäisyyden puolesta.

Heidän omistautumisensa ja rohkeutensa on nyt meille esikuva ja inspiraation aihe.

Olemme kiitollisuudenvelassa noille rohkeille miehille ja naisille, jotka antoivat jopa suuren osan elämästään palveluksessaan maatamme. He vastasivat velvollisuuden kutsuun, kun maamme tarvitsi heitä eniten. Heidän tekojaan emme koskaan unohtaa. Heidän palveluksensa ja uhrauksensa ovat antaneet pohjan muokkaamaan Suomea vahvaksi ja menestyväksi maaksi, joksi se tänä päivänä on tullut.

Kunnioittaessamme veteraaneja me muistamme myös heidän palvelustaan tukeneita perheitä. Veteraanien puoliset, lapset ja vanhemmat ovat kestäneet lukemattomia vaikeuksia ja su-

ruja. Heidän rakkautensa ja tukensa ovat olleet ratkaisevia tekijöitä veteraanien menestyksessä.

Tänään kunnioitamme myös niiden muistoa, jotka antoivat elämänsä palveluksessaan maatamme. Heidän työnsä on muistutus siitä, että vapauden ja itsenäisyyden puolustaminen vaatii kustannuksia, eikä meidän koskaan pidä ottaa heidän uhrauksiaan itsestäänselvyytenä.

Sanomme veteraaneille kiitoksen palveluksistamme ja sitoutumisesta maallemme. Me kunnioitamme perintöämme varmistamalla, että maamme pysyy vahvana vapauden ja menestyksen keskuksena.

Tänä Suomen veteraanipäivänä kunnioitamme veteraanejamme parhaiten tekemällä Suomesta paremman paikan kaikille sen kansalaisille. Älkäämme koskaan unohtako niitä uhrauksia, jotka on tehty maamme vapauden puolesta. Laskemme seppeleen veteraanikivelle. Kiitos.

Leevi Anttio ja Aapo Varvas

PAPIN HARTAUS

Isäni muistelee lapsuutensa joulua, jolloin joulupukkia odotettiin ja odotettiin äidin kanssa, vaan ei kuulunut. Viimein äiti lähti pukkia etsimään ja kuinkas ollakaan, pukki kävi juuri silloin, kun äiti oli häntä etsimässä! Elettiin 1940-luvun alkua ja perheen isän ollessa rintamalla äiti siis esitti pukkia. Joulun juhla ja taika tulevat itsestään vain saduissa ja suoratoistopalvelun jouluelokuviissa. Juhla erottuu arjesta nimenomaan sillä, että se tehdään. Joku näkee vaivaa, suunnittelee ja valmistele, jotta juhlan tuntu toteutuu. Joulun odotus ei mene kaikille tasan. Olisi elämälle vierasta väittää, että Jumalan ihmiseksi tuleminen ihmehen pitää riittää lapselle jouluksi ja ruuaksi. Jokainen, joka rakastaa toista ihmistä, haluaa antaa tälle joulun. Joulun tulee arjen keskelle myös kysymättä sitä, kenen kodissa on suruaika tai missä rakkauden viimeiset repaleet odottavat tosiasioiden tunnustamista. Täydellistä joulusta ei tule, niin kuin ei elämästäkään. Armo onkin siinä, että joulun tulee joka tapauksessa, olttiin sitä varten valmiina tai ei. Sielläkin, missä asiat ovat huonosti, saa ja kuuluu viettää joulua. Jeesus syntyi ihmiseksi reissun päällä, siellä missä ei ollut hänelle tilaa eikä kukaan ollut pitämässä vauvakutsuja. Joulun tehtiin siihen, missä se tapahtui.

Sinikka Pietilä

Eeva Sisso

TARVASJOEN PERHEKERHOSSA KOETAAN PYHÄÄ JA JAETAAN ARKEA

Perhekerholla on Tarvasjoella pitkät perinteet. Perhekerhossa on luonteva tottua kulkemaan seurakunnan tilojen ovista ja sitten niistä on helppoa kulkea isompanakin. Tulevaisuutta kohti onkin ihana uutinen se, miten monia vauvoja Tarvasjoella on kuluneena vuonna syntynyt. Sekä paikkakunnalle muuttaneet että jo itse lapsena päivä- ja perhekerhossa käyneet vanhemmat ovatkin löytäneet perhekerhon runsain joukoin.

Suntio Riitta Aaltonen oli perhekerhon ohjaajana parikymmentä vuotta sitten ja muistelee, miten hauskaa kerhossa oli silloinkin. Äitejä ja lapsia istui ja leikki lattialla ja vähän joka paikassa. Sitten entisiä kerholaisia on tullut vastaan koulu- ja joulukirkoissa, rippikoululaisina ja jopa kastevauvan vanhempina. Iloisia kohtaamisia!

Vuonna 2024 perhekerhoa pitävät seurakunnan lastenohjaajat Heidi Laaksonen ja Iida-Kaisa Juntunen. Kerho kokoontuu torstaiaamupäivisin seurakuntatalolla, ja kerran kuussa kerho on kirkossa. Silloin pidetään myös kirkkovarti, pikkuväen kirkkohetki, jossa lauletaan yhdessä ja kuullaan uskon asioista lasten kielellä ja mielellä. Kerran kuussa perhekerhon yhteydessä on Yhteisessä pöydässä-ruokailu, jossa perhekerholaisten lisäksi käy kaikenikäisiä tarvasjokelaisia. Ilmaisisa ruokailuissa onkin aina lämmin tunnelma ja herkullinen, vapaaehtoisten laittama ruoka.

Perhekerhon äideistä Tanja Ölander kertoo: ”Seurakunnan järjestämä perhekerho on yksi meidän perheen odotetuimmista aamupäivistä. Ollaan esikoisen syntymän jälkeen alettu siellä käymään ja siitä tuli nyt 7 vuotta. Edelleen kolmen lapsen kanssa siellä käydään ja vain satunnaisia kertoja ollaan oltu poissa. On ihanaa, että kerran kuussa perhekerho on kokonaan kirkossa! Meillä lapset odottaa aina näitä kirkkokertoja ja kyselee, että milloin sinne taas päästään.”

Tanja jatkaa seurakunnan toiminnasta yleisesti: ”Seurakunnan ilmaiset yleisöluistelut

Yhteisessä pöydässä-ruokailu kokoaa kaikenikäiset kerran kuussa torstaisin

ovat myös kivoja. Seurakunta ilahduttaa myös yhteistyössä muiden alueen toimijoiden kanssa, esim. MLL pitää iltaperhekahviloita seurakuntatalolla.” Perhekerho onkin helppo tapa tulla mukaan seurakunnan toimintaan ja liittyä kulkunnan yhteisölliseen meininkiin.

Tarvasjoella joitakin vuosia asunut Kristiina Wallenius-Penttilä muistelee: ”Olemme osallistuneet paljon seurakunnan toimintaan. Käyneet perhekerhossa ja muskarissa ja lapsi päiväkerhossa. Nykyisin käymme silloin tällöin messussa, kirkossa järjestettävissä konserteissa ja usein seurakunnan tarjoamalla luisteluvuorolla jäähallilla. Joululauluja sekä lasten että aikuisten jo kovasti odotellaan. Mielestäni Tarvasjoella on kaunis ja tunnelmallinen kirkko. Sinne on kiva tulla. Eräs muisto kirkosta on, kun lapsi oli kanssani ehtoollisella ja sai maistaa viiniä ja leipää. Ei tainnut olla ”suunmakuista”, kun totesi, että

”Kyllä jatkossa otan vain Sinikan siunauksia.”

Ympäröivän maailman tilanne on jo jonkin aikaa ollut myös epävakaa ja huolta aiheuttava. Paikallisesti Tarvasjoella huolettaa ja mietityttää myös palveluiden tilanne. Kristiina toteaa: ”Pidän tasaisesta arjesta, joka rullaa mukavasti. Sitä toivon jatkossakin ja sitä että lähipiiri pysyisi terveenä ja pääsisimme viettämään yhdessä joulua. Isompana toiveena maailmantilanteen rauhoittuminen. Epävakaa ilmapiiri on surulista.”

Myös Tanjan toiveet tulevaisuutta kohtaan ovat samansuuntaisia: ”Elämä kotiäitinä pyörii pitkälti lasten ympärillä ja nautin seurata heidän kasvamistaan ja kehittymistään omiksi persooniksi. Toivon, että Tarvasjoki tarjoaa meille jatkossakin peruspalveluita ja panostus lasten ja nuorten hyvinvointiin pysyy yllä tai jopa kehittyisi tulevaisuudessa.”

Tarvasjoella on eletty aina luottaen yhteisöllisyyteen ja Taivaan Isään. Näiden arvojen kannattelemana on hyvä jatkaa eteenpäin kohti seuraavia perhekerholaisten sukupolvia ja tulevia vuosia.

Sinikka Pietilä

Hartaushetki perhekerhossa

1. Millainen paikka on Tarvasjoki?
2. Mitä Tarvasjoen kirkossa tapahtuu?
3. Mitä pappi tekee?

Roni, 4v.

1. En osaa tollasta sanoo.
2. No siellä leikitään ja syödään. Ja kuunnellaan lauluja ja kun se sama pappi puhuu.
3. No kirjottaa vaan viestejä. En mä oo nähny mitä se tekee.

Hilda, 9v.

1. Tarvasjoki on mukava paikka asua, koska täällä on paljon kavereita ja aika turvallista. Mutta kauppa täällä pitäisi kyllä säilyä.
2. Siellä pidetään erilaisia messuja ja välillä jotain konsertteja. Siellä haudataan ja kastetaan ja voi siellä mennä naimisiinkin.
3. No pappi puhuu messuissa ja pappi on niin kuin paikalla olevista pääosasta tai -roolista kun Jumala ja Jeesus ei niin kuin näy. Sitten se vihkii ja kastaa ja pitää hautajaisia. Pappi puhuu paljon ja kuuntelee jos joskus on murheita.

Kuvat Eeva Sisso

Elämän nälkä- esitys 7.11. Inkeri Vyyryläinen ja Riikka Takala

Lapsikuoro Laululintuset kanttori Kaisa Kraftin johdolla perhemessussa 27.10.

Metsäkirkko metsästäjien kodan pihapiirissä 14.7. illalla

Pyhiinvaelluksen lähtö Tarvasjoelta Auran kirkkoon 22.9. Sinikka, Minna ja Outi

TAVATAAN TAAS VIIKON VIRKISTYS -KERHOSSA!

Joka toinen keskiviikko Tarvasjoen seurakuntatalolle kutsutaan koolle eläkeikäisiä tapaamaan toisiaan eri teemojen ja kahvittelun merkeissä.

Tänä syksynä olemme mm. laulaneet Kaisa-kanttorin johdolla, tavanneet Sinikka-pappia ja saaneet nauttia Raijan ja Leenan monipuolisista ohjelmista. Pienet hartaushetket ovat myös kuuluneet kerhon ohjelmistoon. Kaarina-dia-

konikin on kerhossa touhuillut ja useat aktiiviset vapaaehtoiset kahvinkeittopuuhissa. Viikon virkistys tarjoiluista on vastannut Liedon seurakunnan Henna-emäntä. Suussa sulavat suolaiset ja makeat tarjottavat ovat kruunanneet tapaamisemme.

Ikääntymisten vuoksi kerholaisten määrä on vuosien mittaan hieman vähentynyt. Pienemällä osallistujamäärällä on kuitenkin etunsa.

Kaarina Saarenpää

Kaarina Saarenpää

Pöydät on voitu yhdistää yhdeksi isoksi pöydäksi, jolloin osallistujien kesken on mahdollistunut kotoinen keskusteluyhteys ja parempi kuuluvuus.

Hienoa olisi, jos kerholaiset toisivat joskus mukanaan pieniä ohjelmanumeroita, kuten runoja, aforismeja, tarinoita tai vaikkapa tietokilpailukysymyksiä.

Vuoden alussa tapaamme taas 15.1.2025 klo 13.30.

Siunattua joulun odotusta kaikille!

Kaarina Saarenpää
Diakoni
Liedon seurakunta

VAPAA-AJAN VIETON HISTORIAA TARVASJOELLA

Hyvin onnistuneen MTK-Tarvasjoen 100 vuotisjuhlan jälkeen alkoi keskusteluissa muistelu menneiden vuosien juhlaperinteestä ja yleensä vapaa-ajan vietosta Tarvasjoella. Vanhimmat vielä muistivat varsinkin perhejuhlia, kuten häitä tai hautajaisia jo ennen sotaa. Myös koulujen joulujuhlat tai rippikouluauka olivat monien muistissa. Yleensä on todettu, kuinka nopeasti muuttuvan maailman mukana myös juhlien luonne ja tavat ovat paljon muuttuneet. Samoin koko lisääntyneen vapaa-ajan käyttö ja kohteet ovat ajan kuluessa muuttaneet muotoaan. Monet ovat muistaneet mitä vanhemmat olivat kuulleet esivanhempiansa kertoneet juhlista, markkinamatkoista, lapsuuden leikeistä tai talvi-illan tarinoista puhdetöitä tehden.

Esivanhempiemme aikaa

Tarvasjoki oli vielä 1800-luvulla hyvin maatalousyhteiskunta, jossa arjen vapaa-aika merkitsi raskaan työn lomassa lähinnä lepoa. Arjen katkaisevat tapahtumat koettiin tärkeiksi. Matkaaminen tehtiin vielä pääosin kävellen tai hevoskyydillä. Siksi läheinen elämä ja oman kylän tapahtumat, kokosivat mukaansa kaikki lapsista vanhuksiin. Joka talouteen tuli vuorollaan perhejuhlia, joita yhteisesti myös valmistettiin. Kinkerit tulivat vuorollaan ja nekin olivat muodostuneet ruokapidoiksi. Huutokaupat olivat odotettuja kyläjuhlia, joista suurimmat voivat jatkua kaksikin päivää, jos myytävää riitti. Laskiaisena laskettiin yhdessä mäkiä. Pääsiäisenä ja juhannuksena keinuttiin. Jouluaatto ja -päivä oli perheen juhla, mutta tapanina liikuttiin kylällä tai mentiin sukulaisiin. Joka kylällä oli joessa oma uimapaikka ja kylän raitti leikkikenttä.

Ruuassa oltiin omavaraisia, eikä ostettavaa ollut kuin suola, kahvi, sokeri tai mausteet. Tultiin silloin vielä ilman kyläkauppaa toimeen. Joka kylällä oli omat sepät, suutarit, ompelijat, puusepät ja vaatturit. Kulkukauppiaita ja reppuryysiä kulki jo useasti. Omat tuotteet oli myytävä kaupungissa lähinnä torilla. Varsinkin heinäviljelyn alettua pellolla, heinäkuorman vienti Turkuun tuli talvella lähes joka viikkoiseksi. Miehille se tulikin melkein huvimatkaksi ja monelle sen ajan Alkon reissuksi. Markkinat olivat olleet kaupunkimatkan päätaphtuma jo vuosisatoja ja tärkeiden tavaroiden ostopaikka. Ensimmäiset kauppapuodit tulivat Tarvasjoelle vuonna 1877.

Vapaa-ajan vietto muuttui henkisemmäksi ja laaja-alaisemmaksi, kun 1857 Tarvasjoelle perustettiin maakunnan ensimmäinen kirjasto ja ensimmäisiä suomenkielisiä sanomalehtiä tilattiin paikakunnalle. Lähes jokainen osasi jo lukea, kiitos kirkon ja vuonna 1848 aloitettujen kiertokoulujen. Kansanopetuksen taso kasvoi nopeasti, kun 1882 aloitti ensimmäinen kansakoulu Euralla ja kaksikymmentä vuotta myöhemmin toinen Suurilassa.

Suuren asian vapaa-ajan käyttöön toi, kun Tarvasjoelle ja koko maakuntaan syntyi vapaa ja iloinen evankelinen herätysliike 1880-luvulla. Liike alkoi erityisesti maallikkoliikkeenä, jossa maallikkopuhujat pitivät puheita maatilojen pir-

teissä eri puolilla pitäjää. Herätyksen johtohahmoksi nousi Yrjönkylän Herrasmannin isäntä J.F. Fingerroos, jonka tilalla pidetyt kaksipäiväiset evankeliumijuhlat kokosivat jopa yli tuhannen kuulijaa vuosina 1887-1907. Silloin Fingerroos myi tilansa ja Rauhalinnan rakennettuaan ryhtyi suunnittelemaan ja 1910 rakentamaan rukoushuonetta vanhan pappilan tontille.

On kerrottu, että seurojen ja juhlien voimakas virsien ja 150 vuotta sitten ilmestyneen Siionin Kanteleen laulujen laulaminen on luonut pohjan aina voimakkaana Tarvasjoella jatkuneelle yhteislaulun perinteelle. Urutkin kirkkoon saatiin vuonna 1887 säestämään veisuuta. Kansansoittajia lienee Tarvasjoella ollut muutamia, jotka klarinetilla tai viululla antoivat tahtia piirileikkeihin ja tansseihin.

Ensimmäisenä yhdistyksenä Tarvasjoella perustettiin vuonna 1896, Euran kappelin Nuorisoseura. Se pyrki kokoamaan nuoret ja vanhemmatkin kansalliselle heräämiselle ja nostamaan kansansivistyksen tasoa. Seuran toiminnassa oli alusta alkaen ohjelmallisten iltamien järjestäminen, jossa puhein, lauluin, runoesityksin, näytelmin, kuvaelmin ja urheiluesityksin oli tarkoitus saada nuoret toimimaan. Perustettiin kiertävä lukutupa hankituille lehdille ja kirjoille kaikkien luettavaksi. Pidettiin arpajaisia toiminnan ja oman talon rakentamiseksi. Oli juuri alkamassa sortovuodet ja kansallista yhteishenkeä tarvittiin.

Uudelle vuosisadalle

On hämmästyttävää miten paljon Suomi ja Tarvasjoki sen mukana muuttui 1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Maatalous koki suuren muutoksen, kun niityt raivattiin pelloiksi ja vähitellen pelloksi raivattiin myös sopivat metsämaat. Vuonna 1900 perustettiin Tarvasjoen maamiesseura. Suurta kiinnostusta herättivät heinäniittokone, kylvökone, höyrykone ja puimakone, joista ensimmäisiä hankittiin. Karjanjalostukseen herättiin ja 1903 perustettiin ensimmäinen karjantarkkailuyhdistys.

Poliittinen innostus heräsi, kun siirryttiin sääty-yhteiskunnasta kansaneduskuntaan. Syntyivät puolueet ja erityisesti työväenliike heräsi. Ensimmäisenä Euran kappelin Työväenyhdistys perustettiin 1906. Heti perään tuli jo toinen yhdistys, kun Suurilaan perustettiin Työväenyhdistys Pyrkijä 1907. Se suuressa talkoohengessä rakensi oman työväentalon Kyröntien ja Kallelantien risteykseen 1910. Toinen oma työväentalo Euralle valmistui 1911. Molemmat yhdistykset toimivat vilkkaasti kokouksia ja iltamia pitäen. Ensimmäiset eduskuntavaalit olivat 1907 ja sitä ennen pidettiin jo vaalitulaisuuksia Tarvasjoellakin puolueet yhdessä.

Samaan aikaan 1906 seurakunta myös itsenäistyi omaksi kirkkoherrakunnaksi. Kun ensimmäinen kirkkoherra K. K. Turtola vuonna 1910 astui virkaansa kunta ja seurakunta ottivat nimeksi Tarvasjoki. Myös evankelinen maallikkoliike järjestyi SLEY:n nuorisoliiton osastoksi ja sen vilkas toiminta kiintyi seurakunnalliseksi. Osasto sai

väljät toimitilat puheenjohtajansa rakentamassa Rauhaniemen rukoushuoneessa (nykyinen seurakuntatalo), kun se 1911 valmistui. Kirkkokuoro alkoi toimia vuodesta 1913.

Tarvasjoen Nuorisoseura perusti urheiluosasto Lylyn, nykyinen Taru, vuonna 1909 ja heti alkoi laaja urheilutoiminta. Jo vuosisadan vaihteessa oli pitäjälle ostettu ensimmäisiä polkupyöriä, joissa oli kumirenkaat ja innostus pyöräilyyn oli suuri. Niinpä melkein ensimmäisten yleisurheilukilpailuiden osana oli vuonna 1910 pyöräkilpailu (matka 10 km), jossa oli 27 osanottajaa. Tukholman Olympiakisojen menestys (29 mitalia) nosti suuren urheiluinnotuksen. Joka kylällä juostiin kilpaa kujia pitkin kesällä ja talvella hiihdettiin murtomaita. Nuorisoseurakin sai rakennettua oman talon 1911 ja sen piha ja edestä kulkeva Hämeen Härkätie oli urheilukenttänä.

Vuonna 1915 perustettiin Tarvasjoelle Marttayhdistys ja sekin on koonnut, neuvonut ja yhdistänyt emäntiä jo 110 vuotta. Ennen Suomen itsenäistymistä ei perustettukaan muita yhdistyksiä, kuin Suojeluskunta vuonna 1917. Tärkeä tapahtuma oli Tarvasjoelle sähkön tulo ja sähkölaitoksen valmistuminen Juvalle vuonna 1916. Varsin pian saatiin sähkö jo kouluille ja seurantalolle korvaamaan öljylamput. Kirkkoon tuli sähkövalo vasta 1932.

Vapaus-/ kansalaissota lamautti yhdistystoiminnan. Nuorisoseurojen Varsinais-Suomen piiri oli pitänyt laulujuhlia vuosittain eri puolilla maakuntaa, mutta 1917 jälkeen tuli tauko. Vuonna 1921 juhlia tarjottiin Tarvasjoelle ja ne pidettiin onnistuneesti tuhtaisen osanottajajoukon kanssa. Juhlia sanottiin myöhemmin sovinnon juhliksi.

Ensimmäiset kunnallisvaalit pidettiin vuonna 1919. Tarvasjoella otettiin innolla osaa vuonna 1921 Turun Yliopiston perustamiskeräykseen. Seurat alkoivat taas toimia vilkkaasti. Tarvasjoen Lotta-Svärd yhdistys perustettiin 1923 ja sen toimintaan ottivat naiset kiinteästi osaa. Vuonna 1924 perustettiin Maataloustuottajain Tarvasjoen yhdistys ja näin maanviljelijätkin saivat omaan edunvalvontaan yhdistyksen. Vielä ennen sotaa perustettiin 1925 Mannerheimin Lastensuojeluyhdistyksen Tarvasjoen osasto, Metsänhoitoyhdistys 1929, Maatalouskerho yhdistys 1930, Metsästysyhdistys Tarvas 1932 ja Tarvasjoen VPK vuonna 1935.

Noina vuosina tulivat käyttöön henkilö-, kuorma- ja linja-autot, traktorit, lentokoneet, radio, elokuvat, kirjoituskoneet, valokuvauskoneet tai vaikkapa täyttekynä. Niihin ei kaikilla ollut varaa, mutta yhteisesti niistä päästiin nauttimaan. Työ ja yrittäminen oli vielä hyvin ruumiillisesti raskasta ja vapaata oli vain sunnuntai. Täytyy ihmetellä, kuinka yhteistyöllä ja yhdistysten ohjaamalla vapaaehtoistoiminnalla, saatiin palkatta ja lahjoituksen paljon aikaan.

Näiltä vuosilta muistetaan Tarvasjoen urheilijoiden monet tulokselliset kilpailut, parhaana ehkä Niilo Koivunalhon Suomen mestaruus 1500 metrin juoksussa 1925 tai kun hän oli mukana osuudellaan Turun Urheiluliiton joukkueen juostessa 4x1500 m:n maailmanennätyksen. Joukkue paransi omaa maailmanennätystään toisenkin kerran. Suojeluskunta perusti ampumaradan, hyppyrimäen ja teki Nuorisoseuran kanssa urheilukentän. Vuodesta 1933 pidettiin joka kesä lentopäivät Kallalassa ja Lottien aloitteesta ja työllä rakennettiin Kenttätupa. Metsänhoitoyhdistys pani ripeästi alkuun nykyaikaisen metsänhoidon. Maamiesseura edisti monin juhlain, retkin ja kilpailuin maatalouden kehitystä ja Martat nosti kodinhoidon ammatitaitoa. Maatalouskerho neuvojansa opastuksella opasti kasvimaan ja puutarhanhoitoa ja MLL tuki monin tavoin lapsiperheiden elämää. Metsästysyhdistys Tarvas turvasi lupaan perustuvan metsästyksen ja sai vähäisen hirvikannan elpymään. VPK loi järjestäytyneen ja koulutetun palokunnan ja hankki toimivaa sammutuskalustoa. Moni muistaa myös meijerin jokavuotiset piimäjuhlat ja osuuskappojen jäsenillat. Nuorisoseura järjesti toiset suuret maakunnalliset laulujuhlat vuonna 1932 puolivalmiilla urheilukentällä.

Koulujen joulujuhlat olivat suosittuja yleisötilaisuuksia. Antaakseen mahdollisuuden osallistua toistenkin juhliin, Suurila piti joulujuhlan aamulla ja Eura illalla. Monissa juhlissa oli koululaisten esittämää ohjelmaa: yksin ja kuorolaulua, runoesityksiä ja näytelmiä. Koulujenväliset hiihtokilpailut olivat kansanjuhla. Seurakunta piti pyhäkoulu lapsille eri kylillä ja kesällä oli suosittu pyhäkoulujen juhla ulkoilmassa avokallioilla tai jokirannalla runsain tarjoilu.

Sitten syttyi talvi- ja jatkosota. Useimpien yhdistysten toiminta katkesi, mutta toisten vain kasvoi. Nyt varsinkin Lottia ja suojeluskuntaa tarvittiin. Lotista toiset kutsuttiin rintamalle, sairaaloihin tai evakuointi tehtäviin. Kotirintamalla he olivat ilmavalvonnassa, tarvikkeiden teossa, sankarihautausten järjestelyssä, siirtoväen vastaanotossa ja huoltotoiminnassa. Pikkulotat ja sotilaspojat toimivat koko ajan apuna. Vanhimmat suojeluskuntalaiset kutsuttiin kotiseudun vartiointi- ja avustustehtäviin. Välillä pidettiin isänmaallisia tilaisuuksiakin.

Sotavuosista nykypäivään

Rauhan tultua sen ehtojen takia lopetettiin Suojeluskuntajärjestö ja Lotat sekä sodan aikana veteraanien yhteishengessä perustama Aseveliyhdistys. Sen sijaan sai toimia vuonna 1943 perustettu Sotainvalidien Veljesliiton Tarvasjoen-Marttilan-Koski TL:n osasto. Pitäjään tulleen siirtoväen yhdyssiteeksi perustettiin Tarvasjoen Karjalaiset yhdistys vuonna 1945. Vanhempien yhdistysten toiminta hiljeni ensimmäisinä rauhan vuosina, paitsi huvitilaisuuksina koko illan tanssit tulivat suosituiksi. Rakennettiinpa tanssilavakin Urheilukentän laitaan. Juhannusjuhliin mentiin vielä joukolla kuorma-auton lavalla. Elettiin jälleenrakentamisen vuosia.

Vähitellen yhdistykset alkoivat toimia. Maamiesseura ja tuottajat pitivät tupailtoja. Poliittiset tilaisuudet lisääntyivät. Laajan urheiluinnotuksen nosti vuonna 1947 Suomen Suurkisat Helsingissä, jonne TarU lähetti 50 hengen voimistelujoukkueen. Tuo matka, vaikka junan härkävaunussa matkustaen, herätti nuorissa suuren urheiluinnotuksen. Pian nousikin piirin parhaita urheilijoita ja kunta rakensi joka koululle urheilu- ja pallokentät. SPR:n Tarvasjoen osasto perustettiin 1951.

Vuonna 1949 perustettiin mieskuoro Tarvasjoen Laulu-Veikot. Tämän laadukkaan kuoron jäsenistä pääosa oli sodan käyneitä ja jo suojeluskunnan mieskuorossa laulaneita miehiä. Kuoro esiintyi useasti oman pitäjän juhlissa, mutta myös laajemmin pyydettyinä maakunnassa. Kun Tarvasjoen kirkkoherraksi tuli Sakari Toivio (1956-1959), hän käynnisti vilkkaan nuorisotoiminnan ja perusti pojille partiolippukunnan Tarvan Tapion. Partio-toiminta jatkuikin vireänä vuosikymmeniä.

Nuorisoseuran toiminnassa jatkui tanhutoiminta, joka erityisesti vilkastui, kun 1969 aloitti ohjaajana Timo Uusitupa ja säestäjäksi tuli omat pelimannit. Tarvasjoen järjestämät maakuntajuhlat urheilukentällä 1962 koulutti tanhuajat useaan piirinmestaruuteen. Heidät kutsuttiin osallistumaan myös Kaustisten kansanmusiikkijuhlille. Lisäksi tanhuajat tekivät monia ulkomaan matkoja. Uusina yhdistyksinä vuonna 1966 perustettiin Lions Club Tarvasjoki ja Tarvasjoen Sotaveteraanien yhdistys. Tarvasjoella kehittyi myös Suomen ja maailman paras kyntäjä, kun Paavo Tuominen voitti kynnön maailmanmestaruuden vuosina 1967 ja 1973.

Vuonna 1966 vietettiin pitäjän asutuksen 650 vuotisjuhlaa arvokkaalla ohjelmalla. Tapahtuman pääjuhla pidettiin urheilukentällä, jolloin sateen pelossa huomattiin, ettei kunnassa ole enää kunnollista juhlatilaa. Seurojentalo oli vanhentunut hajotuskuntoon ja työväentalot oli annettu yrityskäyttöön. Siitä syttyi ajatus uuden urheilu- ja juhlatalon rakentamisesta koko kunnan yhteisvoimin. Kunta osoitti tontin Härkätien varresta ja suurin taloudellisin panoksin kaikki yhdistykset ja yksityiset ostivat osakkeita. Vuonna 1968 rakennettiin Nuoris- ja urheilutalo Tarvas-Hovi. Taloon tuli

Tarvasjoen VPK 50 vuotta

kirjasto ja kuntosali, ja toimintaa tuli lähes joka päivälle. Kun yritys oli niin kannattava, että jo kolmessa vuodessa oltiin velattomia, päätettiin rakentaa talon yhteyteen uimahalli vuonna 1971. Halli valmistui jo ennen, kun Turku sai oman hallin Impivaaraan. Halli palveli koko lähiseutua ja käyttö oli runsasta. Kun samalla tuli ns. öljykriisi, joka nosti kustannukset korkealle, talon talouteenkin tuli vaikeuksia.

Tarvas-Hovin valmistuminen toi Tarvasjoelle paljon julkisuutta. Se tuli monien maakunnallisten ja jopa valtakunnallisten kokousten ja juhlien kokoontumispaikaksi. Se poikkesi samaan aikaan rakennetuista nuorisotaloista siinä, että sen ympäristöön ryhdyttiin rakentamaan uusia urheilu- ja liikuntapaikkoja. Samaan aikaan TarUn urheilijoiden lasten ja nuorten urheilun taso nousi huimasti. Alpo Kotamäen tuoma suunnistusharrastus nosti seuran 1-luokan suunnistusseuraksi jo 1970 ja seura sai järjestääkseen suuria kilpailuja, jopa nuorten SM-kilpailut. TarU:n nuoret suunnistajat voittivat sarjoissaan monia SM-palkintosijoja ja myöhemmin voittajia jopa kansainvälisissä suunnistuskilpailuissa ulkomailla. Myös suunnistuksessa hyvän pohjakunnan saaneina, useat Tarvasjoen pojat olivat yleisurheilussa Suomen mestaruusmitalitasoa, varsinkin kuulassa, moukarissa ja monissa juoksulajeissa. Samalla kaikille halukkaille tuli vapaaehtoista työtä toimitsijana, ravintolassa, kuljetuksissa, bingon vetäjänä, tulospalvelussa ja tiedottajana. Vuonna 1985 TarU rakensi oman majan Yrjängylään.

Tarvas-Hovin tansseissa vetivät talon täyteen maan parhaat artistit. Esiintyjinä oli suosittuja kotimaisia laulajia ja yhtyeitä mm. Juice, Mikko Alatalo sekä Hurriganes, mutta myös maailmalta saapui vielä aloitteleva yhtye Metallica ensimmäiselle Suomen keikalleen vuonna 1984.

Joka vuosi pitivät konsertteja myös useat kuorot. Konsta Jylhä ja Kaustisten pelimannit saivat Hovin niin täyteen, että mitkään yleisöluvut eivät enää pitäneet. Myös kirkkokonsertit lisääntyivät. Erityisesti muistetaan Cantores Minoresin konsertti 1977 tai Petri Laaksosen uran ensikonsertit. Omaan pitäjään syntyi lauluryhmiä ja koulun yläasteen tultua musiikkipainotteiseksi lauluryhmä Kultasirkut valloittivat kaikki. Kauneimmat joululaulut ja joulukonsertit täyttivät kirkon.

Jo 1960-luvulla oli alkanut matkailu suuntautua ulkomaille, pääasiassa Ruotsiin. Sodan jälkeiset kummikunta vastavierailut Ruotsin Sekloraan ja Viskaforssiin alkoivat uudelleen 1970-luvulla yhdessä Marttilan kanssa. Kirkkoherra Jouko Kyyrön aikana seurakunnan vanhusten kerho kokosi toimintakausina jopa satakin ikäihmistä koolle. Kun hän jo 1970-luvulla alkoi järjestämään kerholaisille ja muillekin seurakuntamatkoja, ne saivat suuren suosion. Ensín käytiin Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa. Sitten tehtiin matkoja Israeliin, Egyptiin, Turkkiin, Kreikkaan, Armeniaan tai Italiaan Roomaan. Kun mahdollisuus matkoihin Neuvostoliittoon avautuivat, tehtiin useita matkoja Viipuriin, Pietariin, Novgorodiin, Moskovaan ja Viroon. Idän suhteiden vapauduttua tehtiin monta matkaa inkeriläisseurakuntiin ja Toksovasta tuli ystävyysseurakunta. On koskettavaa katsoa alkuaikojen matkoilta otettuja kuvia, joissa näkee mukana vielä huivipäisiä mummoja ja keppiin turvautuvia vaareja, joille näin oli suotu mahdollisuus ensimmäisiin ulkomaan matkoihin.

Myös monet yhdistykset järjestivät ryhmämatkoja. Erityisesti sotaveteraanit ja karjalaiset tekivät monia matkoja Venäjälle, kun siihen tuli mahdollisuus. Viron vapauduttua solmittiin ystävyys-suhteet Novan kuntaan ja seurakuntaan. Vastavuoroisuusretkiä on tehty useita ja koulukin

löysi sieltä leirikouluun kohteen. Harrastus kotiseututyöhön oli virinnyt 1950-luvulla ja museoksi oli kunta ostanut Haaviston torpan Kirkonkylästä. Kun sen kunto heikkeni ja Kyröntietä oiottiin, myi kunta sen pois ja museoksi muutettiin vanha lainamakasiini kirkon viereltä 1980. Kotiseututyötä ryhtyi aktiivisesti jatkamaan vuonna 2000 perustettu kotiseutuyhdistys Tarvaiset. Siitä asti on museota kunnostettu ja pidetty joka kesä Tarvasjoen historiaan liittyviä näyttelyjä. Vuonna 2014 yhdistys sai lahjoitukseksi kotiseutumökiksi vanhan Kertun tuvan, jota on talkoilla kunnostettu ja se sekä lato saatettu koontumiskuntoon. Kertun tuvalta lähtevä Tarvasjoen rantoja seuraava luontopolku valmistui 2005. Vuonna 1980 perustettiin Suurilan kyläyhdistys, joka on erittäin vireästi toiminut talkoohengessä seudun parhaaksi. Sen tunnetuin tapahtuma on ollut, jo vuodesta 2009 joka kesä järjestetyt Suurilan oopperajuhlat. Juhlien korkeatasoiset esiintyjät ja musiikin taso on tuonut koolle monisataisen yleisön.

Tarvasjoen Nuorisoseuran kesänäytelmäharrastus oli jatkunut joka kesä vuodesta 1981 vuoteen 2001 Päivärinnan pihalla. Kun seura vuonna 2000 oli ostanut Vuorilinnan, rakennettiin talkoilla sen viereen kesäteatteri ja katsomo. Siitä asti on joka kesä teatteri toiminut siellä.

Tarvasjoella on jo vuosikymmeniä ollut vireä jääkiekkoharrastus ulkojällä. Niinpä jo 1990-luvun alussa heräsi innostus oman jäähallin rakentamiseen yhtiöpohjalta. Kun mahdollisuudet siihen saatiin luotua, halli rakennettiin ja se valmistui 1995. Sen luomissa puitteissa TarU-Hockeysta on tullut alueen johtava kiekko seura ja urheilevan nuorison suosituin harrastus tällä vuosituhannella. Alueelle rakennetut kuntopolut ja -portaat, hiihtoladut talvella ja pienpallokentät kesällä, ovat luoneet hyvät harjoitteluolosuhteet urheilukentän kanssa.

Joka kesäisiä kotiseutupäiviä ryhdyttiin viettämään vuodesta 1980 alkaen. Sen kohokohtia ovat olleet mm. K.M. Armfeltin syntymän 250-vuotisjuhlat 2007 ja Tarvasjoen asutuksen 700-vuotisjuhlat vuonna 2016 arvokkailla ohjelmillä.

Nyt on kulunut jo kymmenen vuotta siitä, kun Tarvasjoen kunta ja seurakunta liitettiin Lietoon. Lieto oli asukasluvultaan kymmenen kertaa meitä isompi, joten hallinnossa ei meillä voinut olla mitään määräämisvaltaa. Kuitenkin me luulimme, että muut lietolaiset ovat iloisia ja kiitollisia voidessaan nyt käyttää meidän heitä monipuolisempia laadukkaita palveluita. Mutta eivät ne heille kelvanneet, vaan ottivat ne meiltäkin pois. Ensimmäiseksi meiltä lopetettiin maakunnan van-

hin kirjasto, Turkuakin kuusi vuotta vanhempi. Samalla meiltä meni lukutupa, kirjailijavierailut ja vaihtuvat kuvataidenäyttelyt. Onneksi naapurikirjastoihin on useimmilla puolta lyhempi matka kuin Liedon kirjastoon ja sen me heti ymmärsimme.

Toiseksi meiltä riistettiin kunnalle siirtynyt Tarvas-Hovi. Syyksi sen käytölle etsittiin epäterveet sisäilmatilat. Viat saatiin syntymään, kun kunta sulki ovet, ja lopetti ilmanvaihdon. Sitten hoidon puutteessa vessain ja saniteettitilojen lattia-kaivot kuivuivat, jolloin seisonut ilma ummehtui. Kun kuukausien päästä kunnan päättäjät tulivat taloa tarkastamaan, ei talon kunnosta ollut epäselvyyttä. Tarvas-Hovi oli ollut monien maakunnallisten ja useiden valtakunnallistenkin kokousten ja juhlien kokoontumispaikkana. Sen niin salin kuin ravintolan kalusteet oli uusittu ensiluokkaisiksi. Yhdistykset olivat saaneet ravintolan seinille vitriinit palkinnoille, viireille ja lahjoille jo yli sadan vuoden ajalta. Arkistotilat, kuntosali ja nuorisotila lopettivat toimintansa.

Sitten tuli koronaepidemia, joka lopetti uimahallin käytön. Se oli aikoinaan rakennettu tukien kuntalaisten talkootyöllä, korvaamaan meille naapurikuntien hankkimia kesärantapaikkoja. Se oli valmistunut kaksi vuotta ennen, kuin Turun kaupunki sai rakennettua ensimmäisen uimahallin Impivaaraan. Uimahallimme käyttö oli runsasta ja se palveli erityisesti lasten koululiikuntaa aina naapuripitäjiä myöden, jopa Oripäähän asti. Lasten uimataito oli taattu. Talvikausin vesijumppavuorot olivat aina täynnä ja urheilijat käyttivät uintia hallissa kilpailun jälkeen. Korona meni ohi, mutta uimahalli pysyi kiinni. Taas tuntuu siltä, että kaupungin laiminlyömyä ja tekemätön huolto tekee arvokiinteistöstä rosvojen pesän. Kun Liettoon on jo pitkään toivottu omaa uimahallia, ja sitä nyt esitetään yhteiseksi Turun ja Kaarinan kanssa jonnekin etäälle Liedosta, olisi Liedolle ollut järkevää säilyttää Tarvasjoen hyvä uimahalli niiksi kymmeneksi vuodeksi, kun uutta odotetaan.

Nyt vasta tajuaamme, kuinka arvokas on ollut se nuorisoseuran aktiivien talkootyö, jolla Vuorilinna saatiin 2020 entisöityä kokoontumis- ja juhla-kuntoon. Se tulee nyt toimimaan vapaa-ajan vieton ja vapaan harrastustoiminnan tilana, kesäteatterin, jäähallin, urheilukentän ja seurakunnan tilojen ohella. Ehkä me turhaan tuskailemme, kun Tarvasjoelta kaikki palvelut uhkaavat loppua ja kyselemme toisiltamme: ”Kuka sammuttaa viimeisenä valot”.

Kotiseutuyhdistys Tarvaisten puolesta
Kalervo Mäkinen

53 VUOTTA TAKSIYRITTÄJYYTTÄ JA YHDISTYSTOIMINTAA

Isän varhainen menehtyminen jätti Antti Pousarille nuorena alokkaana yllättäen vastuun perheen taksiyrityksestä Tarvasjoella vuonna 1969. Armeijan jälkeen hän otti täysipäiväisesti vastuun yrityksestä ja laajensi sitä vuonna 1972 ambulanssiluvalla.

Muutamia vuosia myöhemmin Antin rinnalle perheyriitykseen tuli vaimo Liisa, joka aloitti myöhemmin itsekin taksiyrittäjänä. Vuonna 2007 he yhdistivät liiketoiminnan aivoimeen yhtiöön, syntyi Taksiliikenne Antti ja Liisa Pousar ay. Kun Antti aloitti taksiyrittäjänä, äiti hoiti kotona puhelimeen vastaamisen. Äiti lähti kuitenkin pian muualle töihin. Onneksi kampaajana toimineelle naapurille vedettiin puhelinlinja ja hän alkoi hoitaa myös taksitilauksia. Jos sain kyydin Turkuun, juoksin siellä lähimpään puhelinkioskiin,

soitin kotiin ja kysyin, oliko kyytejä, Antti muisteleen uran alkuaikoja.

Myöhemmin tekniikan kehittyessä takseihin tulivat la-puhelimet. Sairaankuljetuksen takia rakennettiin omalle pihalle 32 metriä korkea masto. Näin saatiin autoihin yhteys kotoa ja autoista yhteys hälytyskeskukseen. Nykyisin takseissa on taksamittarit, korttikone, tilauskeskuksen puhelimet kyytien vastaanottamiseen, tulostin ja navigaattori. Tekniikan

kehittyessä myös taksamittarit ovat kehittyneet. Taksamittareista pystytään nykyään ottamaan päivä-, kuukausi – ja vuosiraportit.

Heti alkuvuosina Antti halusi laajentaa liiketoimintaansa ja päätyi hakemaan vuonna 1972 ambulanssiluvan. Isällä oli aikanaan Peugeotin farmari, jonne hän oli itse rakentanut parit. Minäkin rakensin luvan saatuani ensimmäisen ambulanssini itse. Vasta myöhemmin ostin ambulanssin valmiina liikkeestä, Antti kuvailee tuon ajan yrittäjyyttä.

70-luvun puolivälissä Antti tapasi tulevan vaimonsa Liisan, joka alkoi hoitaa lasten synnytyä puhelinpäivystystä kotoa. Kun sitten paikallinen taksiyrittäjä joutui lopettamaan vuonna 1987, Liisa haki lupaa itselleen. Näin perheeseen tuli kaksi yrittäjää, joilla molemmilla oli oma taksi. Ambulanssiluvasta oli tuossa vaiheessa jo jouduttu luopumaan. Kahden taksiyrittäjän perheessä

ellettiin normaalia lapsiperheen arkea. Yöllä lapsia ei voinut jättää keskenään, mutta onneksi silloin ei ollut niin paljon kyytejä, että molempien olisi pitänyt lähteä ajoon.

Taksiyrittäjyys oli meille elämäntapa. Ei vietetty lomiam eikä tehty ulkomaanmatkoja. Taksiajossa oli henkilöauto ja tilataksi, jolla ajettiin koululaisia ja Kela-kyytejä. Sosiaalipuolen ajot

olivat myös iso tekijä ajoista. Tarvasjoki oli aiemmin vireä kunta, jonka elämää vilkastutti entisestään kuuluisa Tarvashovi tansseineen. Kyytejä riitti paikkakunnan viidelle taksiyrittäjälle mukavasti niin arkena kuin viikonloppuisin.

Maaseudulla ja taajamissa on koettu väestön väheneminen ja vanheneminen, niin myös Tarvasjoella. Kunnassa oma vaikutuksensa oli lisäksi tehdyllä pakkoliitoksella, jolla Tarvasjoki liitettiin Lietoon. Enää oli jäljellä hyvinvointikeskus, lääkäri ja koulu. Ja muutoksen tuulet jatkuivat, kun taksialan sääntelyä purettiin 2018. Taksiluvat vapautettiin, joten varsinkin kaupungeissa asiakkaat tuntevat turvattomuutta. Asiakkaat joutuivat tilaamaan kyydit Kela-keskukselta, mikä vei osan asiakkaista.

Palvelu oli kuitenkin maaseudun taksin paras valtti ja töiden jatkumisen takaaja. Oman kylän taksia asiakkaatkin käyttivät mieluummin kuin möyhästeleviä Kela-kyytejä. Kun asiakas menee

suureen sairaalaan, hän ei halua, että hänet jätetään ulko-ovelle vaan saatetaan perille asti.

Pitkän yrittäjäuran lisäksi Antti on aina ollut innokas yhdistysmies. Hän oli yksi perustajajäsenistä, kun Paimion Seudun Taksit perustettiin taksien erottua ammattiautoilijoiden yhteisestä yhdistyksestä. Yhdistys toimi hyvin alkuaikoina. Teimme paljon yhteisiä retkiä. Jäseniäkin oli nelisenkymmentä. Järjestäytymisen tärkeydestä kertoo myös Antin pitkäaikainen jäsenyys Suomen Yrittäjissä. Suomen Yrittäjät palkitsi Antin pitkästä ja ansiokkaasta urasta timanttiristillä.

Eläkepäivien koitettua, Antti ja Liisa haluavat kiittää kaikkia asiakkaita 53 vuoden ajalta.

TAKSI ja sairaankuljetus

Tarvasjoki

Puh. **767191**

AUTOILIJA **ANTTI POUSAR**

HEIKKI VAISTEEN ELÄMÄNVAIHEITA

Heikin äiti Irja Vaiste (o.s. Rönne­maa, ent. Rön­nmark, s. 29.9.1915, k. 4.1.2004) oli kotoisin Tarvasjoen Liedonperän Isotalosta. Irjan vanhemmat olivat maanviljelijä Anders Hjalmar Rön­nmark (1863–1926) ja Fredrika Josefina Rön­nmark (o.s. Ristimäki, 1881–1962). Perheessä oli 10 lasta, kolme tyttöä ja seitsemän poikaa.

Heikin isä Osmo Vaiste (ent. Waldén) oli kotoisin Tarvasjoen Euran kylästä Jokilan tilalta. Tämän vanhemmat olivat maanviljelijä Frans Heikki Vaiste (ent. Waldén, 1888–1961) ja Martta Maria Vaiste (ent. Waldén, o.s. Hakamäki 1896–1989). Perheessä oli seitsemän lasta, tyttö ja kuusi poikaa.

Irja ja Osmo avioituivat vuonna 1941. Perheeseen syntyivät Kirsti 1942, Pirkko 1944 ja Heikki 1946.

Sodan jälkeen perhe muutti isän maatalous­teknikon töiden perässä nopeaan tahtiin Orivedelle, Teiskoon ja Sahalahdelle, kunnes viimein päädyttiin Aitolahden Sorilan kylään vuonna 1949.

Heikin isä toimi sodan aikana lääkintäaliupseerina ja traumatisoitui pahasti joutuessaan hoitamaan oman kylän haavoittuneita poikia. Hän kuoli syöpään vuonna 1951, jolloin Heikki oli viiden vanha. Perhe asui Aitolahden kunnan­tal­on yläkerrassa. Vuonna 1953 kävi niin, että kunnansihteeri oli kavaltanut kunnan rahoja, ja jälkiä peittääkseen hän poltti kunnantalon. Irja-äiti huomasi palon viime hetkellä, ja ehti napata mukaansa vain kassin, jossa oli kilo kananmunia sekä taluttaa ulos naapuriasunnosta vanhan mamman. Kaikki tuhoutui. Onneksi perheen lapset olivat silloin kesänvietossa Tarvasjoella isovanhempiensa luona. Vakuutuksia ei ollut, ja kunnansihteeri oli siirtänyt omaisuutensa aiemmin vaimonsa nimiin.

Äiti otti lainaa ja osti Sorilan keskustasta pienen mukavuudettoman 48 neliön mökin perheen kodiksi. Mökissä oli kamari ja keittiö, pihalla kaivo, kellari ja huusi sekä vanha pieni navetta saunoineen. Kasvimaalla viljeltiin perunat ja juurekset, kesällä vihannekset. Marjapensaista ja omenapuista sai hyvän sadon.

Irja toimi Sorilan postiaseman osa-aikaisena hoitajana ja hoiti myös kirjastoa. Kerran kun vuonna 1956 Sorilan posti ryöstettiin, Irja sai iskun päähänsä, mutta onneksi selvisi kallon-

murtumasta. Irja oli käynyt emäntäkoulun, ja hän sai osaavana kokkina kohennettua perheen taloutta tekemällä ruokaa Aitolahden koulun perheettömille naisopettajille. Ruokailun ohessa nämä yrittivät samalla opettaa tapoja Heikille. Tämä oli ilmeisen kuriton pentu. Kerrankin he yrittivät antaa Heikille naisissa vitsaakin siinä kuitenkaan onnistumatta.

Vanhin lapsi Kirsti lähetettiin oppikouluun Merikarvian pappilaan Irjan sisaren, ruustinna Anni Raitalan ja hänen miehensä hoiviin. Pirkko ja Heikki olivat opettajien ja äidin mielestä sopivampia ammatilliseen koulutukseen. Äiti ajatteli, että koneenkorjaus on tulevaisuuden ala, joka sopii Heikille parhaiten. Rakennus­puolelle Heikkiä ei voinut ajatella, koska siellä oli kommunisteja. Tämä kertoo äidin poliit­tisesta vakaumuksesta. Hän­hän oli toiminut Lotta Svärd -järjestössä. Lieneekö tämä kodin asennemaailma vaikuttanut Heikin myöhempiin yhteiskunnallisiin näkemyksiin.

Aitolahdella oli Heikin lapsuuden aikaan paljon lapsia, elettiin­hän suurten ikäluokkien vuosia. Yhdessä leikittiin lasten leikkejä, mutta myös urheiltiin 300 metrin päässä olevalla koulun urheilukentällä. Talvisin hiihdeltiin ja luisteltiin joen jäällä. Tehtiin jääkiekkokaukalo talkootyönä, jäädytettiin jää, kolattiin lumet ja kiekkoiltiin. Keväisin käytiin uutterasti varisten, harakoiden ja räkättien pesillä munia ryövää­mässä. Sehän oli siihen aikaan poikien kevät­harrastus. Heikki kasvatti parina kesänä häkissä pari variksenpoikasta aikuiseksi ja päästi ne siten vapauteen. Heikin harrastuksina olivat myös partio ja palokuntapojat.

Talvikausina, jos ei ulkoiltu, pelattiin Fortuna, Myllyä ja Monopolia sekä korttipelejä. Kyläily naapurien kanssa oli vilkasta. Eihän tuolloin ollut vielä televisiota, joka myöhemmin aika tavalla muutti vapaa-ajan viettotapoja.

Puuhella ja lämmitysuuni vaativat paljon klappeja, ja puiden sahaus ja klapien teko kuuluivat myös Heikin askareisiin. Veden kanto kaivosta, laskiämpärin vienti, kasvimaan kääntäminen sekä lumityöt veivät oman aikansa, mutta niistä sai äidiltä pientä palkkaa. Jostain sai pennin, toisesta kaksi, ja lumenluonnista kolme. Saunan lämmitys tuotti jopa viisi penniä. Näin kertyi vähän viikkorahaa.

Heikki innostui harrastamaan lennokkien ra-

kentamista. Aluksi koottiin pieniä koneita, niistä pienin oli nimeltään Esa. Taidon kehittyessä lennokitkin kasvoivat, Kuha-nimisellä liidokilla oli siipien kärkiväli jo toista metriä. Uutuutena tulivat mukaan niin sanotut moottorilennokit, joissa moottorina toimi kuminauha, joka kierrettiin tiukalle potkurista. Sitten se laitettiin lentämään. Tekniikan alkeita!

Heikin äiti lauloi kirkkokuorossa, joten sunnuntain jumalanpalvelukset olivat Heikillekin pakollisia. Kirkko oli kolmen kilometrin matkan päässä, ja sinne käveltiin tai talvisin ajeltiin potkukelkalla. Myös itsenäisyyspäivän jumalanpalvelukset ja hautausmaakäynnit tuimine tuiskuineen ja kovine pakkasineen ovat jääneet Heikille pysyvästi mieleen. Lunta oli aina paljon. Joulukirkkoon käveltiin, ja Heikki muistaa, että näillä matkoilla kävelijät joutuivat väistelemään talonisäntien hevosia, joilla nämä perheineen ajelivat kirkolle.

Heikki vietti kaksitoistavuotiaaksi asti kaikki kesät Tarvasjoella isänpuoleisten isovanhempiensa Martta ja Frans Vaisteen maatilalla. Siellä Taatan johdolla tulivat vanhakantaisen maatalon työt tutuiksi. Tilalla oli kaksi hevosta, Leija ja Hesse. Lehmiä oli viisi, vasikoita yleensä kaksi sekä pari sikaa ja kolmisenkymmentä kanaa.

Talossa oli jo tuolloin sähköinen Eriksson-merkkinen lypsykone. Lypsykone oli hankittu taloon koska miehet, Taata, hänen veljensä Otto ja poikansa Kauko hoitivat navettatyöt, Mamma pysyi keittiössä. Elämä oli aika pienimuotoista. Heikki muistaa, kuinka kesällä varattiin kolme päivää suureen pesusirkukseen, jolloin pestiin kaikki liinavaatteet ja talvivaatteet. Toinen päivä niitä korjattiin ja viikattiin. Kolmas päivä mankeloitiin mahtavalla mankelilla, jossa oli painona kuorma kiviä. Mankelia työnnettiin käsin.

Heikki oli nuorukaisena kesä­renkinä kaksi kesää Aitolahdella Laalahden rusthollissa professori Rurik ”Rukki” Pihkalan ja hänen vaimonsa Ellan, ”Remman” maatilalla.

Tilalla teetettiin kaikenlaisia maatalan töitä, mihin vain miehenalku pystyi. Olihan niitä jo harjoiteltu poikasena Tarvasjoella. Työura alkoi perunanistutuksella. Rikkaruohoja piti kitkeä ja taimia harventaa. Kun talon Remma-emäntä huomasi, että muutkin kasvit kuin rikkaruohot hävisivät, komennettiin pojat keräämään kiviä pelloilta. Tuolloin Heikki ryhtyi elämänsä ensimmäisen ja kaiketi viimeisenkin kerran työ­taisteluun. Yhdessä kolmen muun samanikäisen pojan kanssa he menivät Rukin luo, ja Heikki toimeksi saaneena esitti yhteisenä mielipiteenä, että ryhdytään lakkoon, ellei saada 80 pennin tuntipalkkaan 10 pennin korotusta. Rukki katsoi poikia ja sanoi: ”Jaahas pojat, painukaapas töihin”. Ja niin pojat palasivat pelloille, eikä lakosta enää puhuttu.

Rusthollissa Heikki pääsi myös elämänsä ensimmäisen kerran ajamaan moottorikäyttöistä laitetta, kun pääsi traktorin rattiin. Kone kyllä oli hieman vanhempaa vuosimallia kuin ajaja.

Myös haravakonetta tuli ajettua heinäaikaan. Heikin vuorolla koneen eteen laitettiin ori, jolla ei ollut talven jälkeen ajettu yhtään. ”Oli siinä orissa kyllä pitelemistä, kun viereisellä saralla tamma veti niittokonetta, ja tämä orihan pyrki aina se perään.”

Mutta ura ei auennut pelkästään maamiehen hommissa. Rukki käski maalaamaan tilan päärakennuksen. Heikki uskaltautui sanomaan Rukille, että ettei hänestä tule ikinä maalaria. Rukki sanoi: ”Kuulkaas Vaiste, ei sitä koskaan tiedä mihin elämässä joutuu.” Heikki vastasi: ”Minä tiedän, etten koskaan ala maalariksi.” Siitäpä se maalarin ura kuitenkin alkoi.

Klapejakin tuli hakattavaksi tilan matalassa alakerrassa. Kun Heikki oli jo silloin pitkä poika, kirves sattui kerran osumaan kattoon, josta se sitten lipsahti sääreen. Verta tuli valtavasti. Remma totesi asiaa sen kummemmin tarkas­tamatta, että mene pyörällä tuonne parin kilometrin päähän terveys­sisarelle sitä näyttämään. No, Heikki polki.

Syksyllä Heikki sai kesätienesteillään ostettua halvalla naapurissa asuvan postimiehen vanhan loppuun ajetun Zyndap-merkkisen mopon. Heikki purki mopon palasiksi ja korjasi ja maalasi sitä koko talven keittiön lattialla. Välillä tuvassa kyllä oli aikamoista maalin käryä, kun maalatut osat kuivuivat yöaikaan hellan päällä. Ihme oli, että äiti antoi korjauksen jatkua sisäl­lä. Muuta lämmintä paikkaa tähän hommaan ei kyllä olisi ollutkaan. Mopo tuli kuntoon, ja Heikki ajeli sillä omia ajojaan ja tuurasi mopolla vakituista postinkantajaa tämän lomien aikana. Tästä mopohommasta lieenee alkanut kiinnostus tekniikan opiskeluun.

Seuraavan kesän Heikki oli Tampereen kes­kustassa tsupparina Kansanlehdessä, joka oli demarien lehti. Tämä äitiä hieman hirtti, hän­hän oli ollut aikoinaan lottia.

Heikki haki ja pääsi Tampereelle Pirkanmaan ammattikoulun auto-osastolle vuonna 1961. Siellä kului kolme vuotta. Ensimmäisenä kou­lu­kesänä hän oli asentajaoppilaana ja truk­kikus­kina Vehmaisissa Leca-harkkotehtaassa. Sinä kesänä Heikki sai ensimmäisen kerran kokea, millaista on olla työpaikalla, jossa on pelkästään vasemmistolaisia aikuisia.

Seuraavat kesät kuluvivat autokorjaamoissa. Noina kesinä Heikki ajoi työmatkoillaan kaksi täystuhokolaria moottoripyörällään. Hän selvisi kuitenkin hengissä, koska käytti kypärää mo­lemmilla kerroilla. Kypärän käyttö oli siihen aikaan harvinaista.

Ammattikoulun jälkeen Heikki oli vuoden asentajana Tampereen Autokulmassa, jonka jäl­keen hän haki ja pääsi vuonna 1965 teknilliseen kouluun Turkuun. Miksi Turkuun? Siihen oli itse asiassa kaksi syytä. Ensiksikin lähes kaikki sukulaiset asuivat Turun seudulla. Toinen syy oli, kun Heikki oli kuullut, että Turun Tekulle pääsee helpommin kuin Tampereen vastaavaan oppilaitokseen.

Opiskeluaikoinaan 1965–1968 Turussa Heikki kävi usein setänsä Eeron luona Merimaskun kaupassa auttamassa. Heikki sai lainata Eeron pakettiautoa, jolla hän ajoi Auran Nuortentalolle tansseihin. Siellä hän tapasi tulevan vaimonsa Maritan.

Teknillisen koulun jälkeen Heikki pääsi las­kuvarjojääkärikouluun Uttiin asevelvolliseksi. Hän suoritti varusmiehenä 29 laskuvarjohyppyä ja kotiutui kersanttina. Kertausharjoituksissa Heikki hypäsi vielä kuusi kertaa ja näistä 35 hypystä sai hopeisen hyppymerkkin. Nykyinen sotilasarvo on vääpeli.

Armeijan jälkeen solmittiin avioliitto 1969. Perhe lisääntyi Mikolla ja Matilla. Omakotitalo rakennettiin Kaarinan Auvaisbergiin, josta muutettiin 20 vuoden jälkeen Turkuun. Merimaksun mökillä vietetään puolet vuodesta. Irja Vaiste muutti Kaarinan Piispanristille eläkkeelle jäätyään.

”Olin muutaman vuoden lastiluukkutehdas Naviressa, jossa hän hoidin pintakäsittelyosasto. V. 1976 perustin Pesutekniikka -nimisen yrityksen. Yrityksessä tehtiin erilaisia vaativia korkeapainepesu- ja imupalveluja, lähinnä teollisuutta ja yhdyskuntia palvelevia toimintoja ympäri maata. Myin yrityksen 1986 sen ollessa valtakunnan markkinajohtaja alallaan. Ostajana oli ServiSystems Oy. Samaan aikaan Kalanpyydysliike Katiska oli omistuksessani n. 25 v. Jonkun ajan päästä alkoi Suomessa syvä lama. Tämän jälkeen aloitin kiinteistösijoittajana. Tällä hetkellä omistuksessani on yli 300000 neliötä rakennuksia ja 300 kerrostaloasuntoa sekä myös lämpölaite, joka tuottaa kaukolämpöä. Meillä on myös Turun Toriparkista ja Louhiparkista huomattavat osuudet.”

”Harrastukseni ovat golf, vapaaehtoinen maanpuolustustyö ja rotarytoiminta. Olen mm. kiinteistöneuvos ja Turun yliopiston teknillisen tiedekunnan kunniatohtori.”

”Tähän on tultu ja matka jatkuu”.

Marita Vaiste

Kiinteistöneuvos Heikki Vaiste